

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ŠIAULIŲ TARDYMO IZOLIATORIŲ IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2022-07-14 Nr. 4D-2022/1-467

Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 m. gegužės 2 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Šiaulių tardymo izoliatoriaus (toliau vadinama ir – Šiaulių TI, ŠTI) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Pareiškėjui tinkamų laikymo sąlygų (ribojant teises paskambinti, apsipirkti parduotuvėje ir kt.), ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjimų departamentas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai dažnai Pareiškėją perkeliant į kitas pataisos įstaigas (toliau vadinama ir – Skundas). 2022 m. birželio 2 d. buvo gautas vienas, o 2022 m. birželio 14 d. buvo gauti du Skundo papildymo raštai.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „per 1 metus ir 6 mėnesius pakeičiau 3 pataisos įstaigas tai yra nežmoniška“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Pravieniškių PN-AK (reng. past. Pravieniškių pataisos namai – atviroji kolonija) [...] buvo leista skambinti neribotą kiekį į namus be minučių termino artimiesiems, 2022.02.14 tada buvau perkeltas į Šiaulių TI man tokia galimybė buvo atimta, buvo atimta galimybė įsigyti ir maisto produktų“;

2.3. „Šiaulių TI [...] tabako gaminiai yra išduodami į kameras tiesiai, nuteistieji laikomi rūkantys ir nerūkantys“.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022 m. gegužės 12 d. raštu Nr. 4D-2022/1-467/3D-1068 kreipėsi į ŠTI direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2022 m. birželio 21 d. Seimo kontrolierė gavo ŠTI 2022 m. birželio 3 d. raštą Nr. 14-5592.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose pateikta ši informacija:

4.1. Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmuose 2022 m. vasario 23 d. gautas Pareiškėjo skundas dėl neturtinės žalos atlyginimo priteisimo; šiame skunde rašoma: „Atvykus į šią pataisos įstaigą (reng. past. ŠTI) administracija šurkščiai pažeidžia mano, kaip nuteistojo, teises į kamerą Nr. 76 patalpino ir laiko su rūkančiu asmeniu. [...]. Būnant kameroje turiu nuolat kvėpuoti dūmais, jausti tabako ir dūmų kvapą dėl tokių atsakovo neteisėtų veiksmų turiu žaloti savo sveikatą,

jausti nuolatinį dusulį, nemigą, psichologinius išgyvenimus, emocinius sukrėtimus“;

4.2. „Informuojame, kad 2022-02-23 Pareiškėjas Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmams (toliau vadinama ir – Teismas) pateikė 2022-02-21 skundą „Dėl neturtinės žalos atlyginimo“ Nr. 3-64-3-00198-2022-0 (pridedama), kuriuo prašė jam atlyginti neturtinę žalą dėl netinkamų kalinimo sąlygų Šiaulių TI. 2022-03-14 Šiaulių TI administracija teismui pateikė Atsiliepimą į skundą Nr. 14-2456 (pridedama), kuriame nurodė, kad su Pareiškėjo skundu nesutinka bei išdėstė poziciją grindžiančius motyvus. 2022-04-22 Teismas, išnagrinėjęs Pareiškėjo skundą, nutarė jį atmesti (2022-04-22 Teismo sprendimas pridedamas)“;

4.3. „Pareiškėjas, jam paskirtą bausmę atlieka paprastosios grupės sąlygomis“;

4.4. „Pareiškėjas galimybė apsipirkti Šiaulių TI teritorijoje esančioje parduotuvėje pasinaudojo 2022-02-24, 2022-03-01, 2022-03-08 ir 2022-03-29 (Pareiškėjo prašymai apsipirkti parduotuvėje ir kasos kvitai pridedami). Papildomai pažymime, kad nuo 2022-02-14 iki 2022-05-02 Pareiškėjo teisė įsigyti [...] asmeninių daiktų nebuvo ribojama“;

4.5. „Nuo 2022-02-14 iki 2022-05-02 [...] Pareiškėjui galimybė paskambinti telefonu buvo sudaryta ir jis ja pasinaudojo 2022-02-26, 2022-03-01, 2022-03-02, 2022-03-10, 2022-03-21, 2022-03-22, 2022-03-25, 2022-03-29, 2022-03-30, 2022-04-11, 2022-04-12, 2022-04-22 ir 2022-04-27 (Pareiškėjo skambučių išklotinė pridedama). Pareiškėjui nuo 2022-02-14 iki 2022-05-02 ribojimai skambinti ir kalbėti telefonu, taikomi nebuvo“.

5. Seimo kontrolierė 2022 m. gegužės 23 d. raštu Nr. 4D-2022/1-467/3D-1158 kreipėsi į Kalėjimų departamento direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2022 m. birželio 6 d. Seimo kontrolierė gavo Kalėjimų departamento 2022 m. birželio 6 d. raštą Nr. 1S-2157.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose pateikta ši informacija:

5.1. „X nuo 2020-05-01 vyko į:

2020-05-20 iš Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos į Kauno tardymo izoliatorių dėl dalyvavimo teismo posėdyje.

2020-05-25 Kauno tardymo izoliatoriaus konvojuotas į Šiaulių tardymo izoliatorių pagal Kalėjimų departamento direktoriaus 2020-05-19 nutarimą Nr. NN-86 (nutarimas pridedamas). Perkėlimo motyvai - siekiant užtikrinti veiksmingesnę nuteistojo priežiūrą ir saugumą bei atsižvelgus į faktus, kad nuteistasis X bausmės atlikimo laikotarpiu konfliktuoja su kitais nuteistaisiais, sistemingai ir itin piktybiškai pažeidinėja bausmės atlikimo režimo reikalavimus, nesilaiko nustatytos vidaus tvarkos ir ją pažeidinėja, kas neigiamai įtakoja kitų laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializaciją, taip pat atsižvelgus į tai, kad nuteistasis sąmoningai ignoruoja turimas pareigas įstaigoje bei siekiant pagerinti Pravieniškių pataisos namų- atvirosios kolonijos kriminogeninę būklę. Nuteistasis atliko nuobaudą kamerų tipo patalpose Šiaulių tardymo izoliatoriuje.

2020-06-15 iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus grąžintas atgal į Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją.

2020-09-08 iš Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos konvojuotas į Vilniaus pataisos namus pagal Kalėjimų departamento direktoriaus 2020-07-02 nutarimą Nr. NN-116 (nutarimas pridedamas). Perkėlimo motyvai – siekiant pagerinti nuteistojo X pozityvų socialinės rehabilitacijos įgyvendinimą, pozityvų laisvės atėmimo bausmės atlikimą bei individualaus socialinės rehabilitacijos plano priemonių vykdymą.

2021-04-20 iš Vilniaus pataisos namų grąžintas atgal į Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją pagal Kalėjimų departamento direktoriaus 2021-04-14 nutarimą Nr. NN-45 (nutarimas pridedamas). Perkėlimo motyvai - atsižvelgta į tai, kad nuteistasis X atlieka drausmės grupės sąlygomis, yra linkęs toliau pažeidinėti nustatytą tvarką, dėl asmeninių savybių daro neigiamą įtaką kitiems nuteistiesiems bei blogina kriminogeninę situaciją Vilniaus pataisos namuose. Perkėlimu siekta užkardyti daromus režimo pažeidimus, užtikrinti naujų nusikaltimų darymo prevenciją ir įvertinta tai, kad Pravieniškių pataisos namuose-atvirojoje kolonijoje (Trečiajame sektoriuje) įdiegta mobiliojo ryšio detektavimo įranga ir yra galimybė nuteistąjį laikyti rakinamoje kameroje.

2022-02-14 iš Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos konvojuotas į Šiaulių tardymo izoliatorių pagal Kalėjų departamento direktoriaus 2022-02-07 nutarimą Nr. NN-60 (nutarimas priedamas). Perkėlimo motyvai – siekiant užtikrinti veiksmingesnę nuteistojo X priežiūrą ir socialinę reabilitaciją.

Pastebėtina, kad nuteistasis 2022 m. balandžio mėnesį daugybę kartų kreipėsi į Kalėjų departamentą ir kitas institucijas su reikalavimais neperkelti jo iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus į kitą įstaigą, nors Šiaulių tardymo izoliatorius tokį perkėlimą iniciavo, kadangi įstaigoje kamerinės gyvenamosios patalpos ir sudėtinga užtikrinti X laikymo sąlygas jam bausmę atliekant paprastoje grupėje. Įvertinus nuteistojo asmenybę ir vadovaujantis Nuteistųjų, kuriems teismo nuosprendžiu paskirta arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė, paskyrimo į konkrečią laisvės atėmimo vietų įstaigą tvarkos aprašo, patvirtinto Kalėjų departamento direktoriaus 2022 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. V-31, 9 punktu, [...], Kalėjų departamentas 2022-05-10 raštu Nr. 1S- 1722 (kopija priedama) kreipėsi į Šiaulių tardymo izoliatorių su nurodymais: 1. Nuteistąjį X palikti toliau atlikti bausmę Šiaulių tardymo izoliatoriuje, taikant jam pataisos namų laikymo sąlygas. 2. Skirti didesnę dėmesį nuteistojo X resocializacijai, užimtumui ir pozityvaus elgesio skatinimui. 3. Atsiradus laisvai darbo vietai Šiaulių tardymo izoliatoriaus ūkio aptarnavimo būryje, svarstyti klausimą dėl šio nuteistojo įdarbinimo.

X pranešta apie tokį nurodymą ir nuteistasis įspėtas, kad jei jam atliekant bausmę Šiaulių tardymo izoliatoriuje resocializacijos procesas nebus sėkmingas, bus svarstomas jo perkėlimo į kitus pataisos namus klausimas. Nuteistajam rekomenduota geranoriškai bendradarbiauti su Resocializacijos skyriaus specialistais, primygtinai pasiūlyta užsiimti prasmingu laisvalaikiu, siekti įsidarbinti įstaigoje.

2022-05-30 Kalėjų departamente gautas Šiaulių tardymo izoliatoriaus raštas (kopija priedama), kuriuo informuojama, kad X įstaigoje adaptavosi blogai, nors struktūrizuotoje aplinkoje stengėsi prisitaikyti prie esamų sąlygų ir reikalavimų, tačiau su administracijos atstovais bendrauja agresyviai, priešiška, nuolat išsakydamas nepasitenkinimą ir grasinimus. [...]. Šiaulių tardymo izoliatorius, atsižvelgdamas į faktus, kad įdarbinti X Šiaulių tardymo izoliatoriuje nėra galimybių, atkreipdamas dėmesį, kad X, Kalėjų departamento raštu informuotas dėl elgesio Šiaulių tardymo izoliatoriuje (jei resocializacijos procesas nebus sėkmingas, neišvengiamai bus svarstomas jo perkėlimo į kitus pataisos namus klausimas), nereaguoja ir toliau daro drausmės pažeidimus, siūlo atnaujinti X perkėlimo į kitą pataisos įstaigą - pataisos namus procedūrą.

2022-06-01 Kalėjų departamente gautas X 2022-05-27 prašymas, kuriuo jis prašo ir toliau laikyti jį Šiaulių tardymo izoliatoriuje, kameroje, kalėjimo sąlygomis, nurodydamas, kad negali bausmės atlikti nei Alytaus, nei Vilniaus, nei Marijampolės pataisos namuose.

Šiuo metu Kalėjų departamente svarstomas tolesnės X bausmės atlikimo vietos klausimas, planuojama vykti į Šiaulių tardymo izoliatorių tiesiogiai bendrauti ir su nuteistuoju, ir su įstaigos administracija“;

5.2. Seimo kontrolierei kartu su Kalėjų departamento direktoriaus 2021 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr. NN-45 buvo pateikta Vilniaus pataisos namų pareigūnų 2021 m. balandžio 8 d. parengta Pareiškėjo charakteristika Nr. 56-554; šioje charakteristikoje rašoma: „Nuteistasis bausmės atlikimo laikotarpiu sistemingai pažeidinėja vidaus tvarkos taisyklių reikalavimus, turi 86 galiojančias nuobaudas. Paskutinį kartą baustas 2020-10-30, kategoriškai atsisakė dirbti nemokamus darbus ir neišėjo iš gyvenamosios patalpos (pareigūno nurodymų nevykdymas), skirta nuobauda – papeikimas. Per bausmės atlikimo laikotarpį nuteistasis neskatintas. Šiuo metu bausmę atlieka drausmės grupėje“;

5.3. Seimo kontrolierei kartu su Kalėjų departamento direktoriaus 2022 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. NN-60 buvo pateikta Pravieniškių PN-AK pareigūnų 2022 m. sausio 27 d. parengta Pareiškėjo charakteristika Nr. 63-285; šioje charakteristikoje rašoma: „Atsižvelgiant į tai, kad nuteistasis X bausmę atlieka paprastojoje grupėje, bausmės atlikimo metu elgesys nebuvo nepriekaištingas, 114 kartų baustas drausminėmis nuobaudomis, šiuo metu nuobaudos negaliojančios, vieną kartą skatintas, bausmės atlikimo metu nuteistasis darė nusikalstamas veikas,

galima konstatuoti, kad nuteistasis bausmę atlieka netinkamai“;

5.4. „Šiuo metu Vilniaus apygardos administraciniame teisme nagrinėjamas X 2022-03-30 skundas kuriuo Pareiškėjas prašo 700 Eur neturtinės žalos atlyginimo, kurią kildina iš to, kad, pasak Pareiškėjo, jis neteisėtai Kalėjimų departamento direktoriaus 2020-05-19 nutarimu Nr. NN-89 „Dėl nuteistojo perkėlimo“ buvo perkeltas iš Pravieniškių pataisos namų atvirosios kolonijos į Šiaulių tardymo izoliatorių, dėl ko, kaip nurodo, patyrė psichologinius, emocinius išgyvenimus. Pridedamas Kalėjimų departamento atsiliepimas į skundą“;

5.5. „Pareiškėjas Vilniaus apygardos administraciniam teismui buvo teikęs 2020-11-10 skundą (administracinės bylos Nr. ...) dėl 2000 Eur neturtinės žalos priteisimo iš Kalėjimų departamento. Žalą kildino iš Kalėjimų departamento sprendimo (reng. past. Kalėjimų departamento direktoriaus 2020 m. liepos 2 d. nutarimas Nr. NN-116) Pareiškėją perkelti iš Pravieniškių pataisos PN-AK į Vilniaus pataisos namus. Pareiškėjas nurodė, kad dėl to jo kalinimo sąlygos buvo pablogintos ir kilo neturtinė žala. Šioje byloje Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021-03-02 sprendimu Pareiškėjo skundas dalyje dėl neturtinės žalos atlyginimo buvo atmetas“ (reng. past. citata iš Kalėjimų departamento atsiliepimo, paminėto šios pažymos 5.4 punkte).

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

6. Seimo kontrolierių įstatymo:

17 straipsnis „Atsisakymas nagrinėti skundą“ – „1. Seimo kontrolierius ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu: [...] 4) skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas ar yra nagrinėjamas teisme. [...] 4. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šios straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, tyrimas nutraukiamas.“

7. Bausmių vykdymo kodekso (Kodeksas, BVK):

- *73 straipsnis „Paprastajai grupei priskirtų nuteistųjų laikymo sąlygos“* – „Paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę: [...] 4) du kartus per savaitę paskambinti telefonu“;

- *69 straipsnis „Nuteistųjų perkėlimas į kitas pataisos įstaigas“* – „1. Nuteistasis, kuriam paskirtas laisvės atėmimas, gali būti perkeltas iš vienos pataisos įstaigos į kitą toliau atlikti bausmės, jeigu tai reikalinga: 1) siekiant apriboti jo daromą neigiamą įtaką kitiems nuteistiesiems arba 2) palengvinti nuteistojo socialinę reabilitaciją, arba 3) užtikrinti veiksmingesnę nuteistojo priežiūrą ir saugumą, arba 4) vykdant nuteistojo perdavimo į užsienio valstybę, kurios pilietybę jis turi, toliau atlikti terminuoto laisvės atėmimo ar laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės procedūras arba kitais šiame Kodekse nustatytais atvejais. [...] 6. Teisę perkelti nuteistąjį iš vienos pataisos įstaigos į kitą turi Kalėjimų departamento direktorius, [...]. Nuteistųjų perkėlimo iš vienos pataisos įstaigos į kitą, taip pat perkėlimo į pusiaukelės namus ir grąžinimo iš jų tvarką nustato Kalėjimų departamento direktorius“;

- *92 straipsnis „Nuteistųjų teisė pataisos įstaigoje turėti asmeninių daiktų“* – „Nuteistieji turi teisę turėti šiuos asmeninius daiktus: [...] 2) paprastajai grupei priskirti nuteistieji – maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus daiktus; [...]. 3. Asmeninius daiktus nuteistieji įsigyja įgyvendindami šio Kodekso 93, 95 ir 97 straipsniuose nustatytas teises“;

- *97 straipsnis. Nuteistųjų teisė nusipirkti asmeninių daiktų* 1. Šio Kodekso 92 straipsnyje nurodytus asmeninius daiktus nuteistieji turi teisę nusipirkti. 2. Atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantys nuteistieji asmeninius daiktus perkasi savarankiškai. Kitų nuteistųjų apsipirkimą organizuoja pataisos įstaiga“;

- 102 straipsnis „Nuteistųjų teisė paskambinti telefonu“ – „1. Nuteistiesiems leidžiama paskambinti telefonu. Skambinimo dažnumą nustato šio Kodekso 55, 73, 74, 75, 79, 80, 85, 86, 91 ir 152 straipsniai“.

8. Nuteistųjų perkėlimo iš vienos pataisos įstaigos į kitą tvarkos aprašo, patvirtinto Kalėjų departamento direktoriaus 2020 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. V-208 (toliau vadinama – Aprašas):

- 3 punktas – „Nuteistasis iš vienos pataisos įstaigos į kitą perkeliamas Kalėjų departamento [...] direktoriaus nutarimu dėl nuteistojo perkėlimo (priedas) (toliau – nutarimas)“;

- 5 punktas – „Perkeliančioji įstaiga parengia Kalėjų departamento [...] direktoriaus [...] nutarimo [...] projektą ir kartu su dokumentais, pagrindžiančiais perkėlimo pagrįstumą (išvada, teikimas ir pan.) pateikia derinti (vizuoti) priimančiosios įstaigos vadovui, Kalėjų departamento padalinių, atsakingų už nuteistųjų priežiūrą ir įskaitą, resocializaciją, sveikatos priežiūrą, kriminalinę žvalgybą, vadovams, Kalėjų departamento direktoriaus pavaduotojui, kuruojančiam šiuos padalinius. Dokumento derinimas (vizavimas) vykdomas dokumentų valdymo sistemoje dokumentų valdymo sistemos priemonėmis“;

- 7 punktas – „Nuteistojo perkėlimui iš vienos pataisos įstaigos į kitą pataisos įstaigą siekiant apriboti jo daromą neigiamą įtaką kitiems nuteistiesiems arba palengvinti socialinę reabilitaciją, arba užtikrinti veiksmingesnę nuteistojo priežiūrą ir saugumą, prie Kalėjų departamento direktoriaus nutarimo projekto pateikiami nuteistojo elgesį charakterizuojantys dokumentai. Nuteistąjį charakterizuojantys ar perkėlimo pagrindą nurodantys dokumentai prie Kalėjų departamento direktoriaus nutarimo projekto gali būti nepridedami tik tuo atveju, jei visa išsami informacija yra nurodoma pačiame nutarime“.

Tyrimo išvados

9. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

9.1. dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Pareiškėjui tinkamų laikymo sąlygų (laikymas su rūkančiu asmeniu);

9.2. dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai ribojant Pareiškėjo teisę paskambinti;

9.3. dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai ribojant Pareiškėjo teisę nusipirkti asmeninių daiktų;

9.4. dėl Kalėjų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai dažnai perkeliant Pareiškėją iš vienos pataisos įstaigos į kitą.

Dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Pareiškėjui tinkamų laikymo sąlygų (laikymas su rūkančiu asmeniu)

10. Pareiškėjas skundžiasi ŠTI pareigūnų veiksmais (neveikimu), galimai neužtikrinant jam tinkamų laikymo sąlygų, t. y., laikant jį kameroje su rūkančiu asmeniu, kuriam gyvenamosiose patalpose leidžiama turėti tabako gaminius (nes, pasak Pareiškėjo, ŠTI nėra įrengtų dėžučių, skirtų jiems laikyti).

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2022 m. vasario 23 d. Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmuose buvo gautas Pareiškėjo skundas dėl neturtinės žalos, kilusios dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), neužtikrinant tinkamų laikymo sąlygų (laikant su rūkančiu asmeniu, nesuteikiant jo poreikius atitinkančio maitinimo), atlyginimo; Teismas 2022 m. balandžio 22 d. sprendimu Pareiškėjo skundą atmetė. Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad Seimo kontrolierei pateikto Skundo dalis dėl Pareiškėjo laikymo kartu su rūkančiu asmeniu yra išnagrinėta teisme.

12. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 4 punktu ir 4 dalimi, kuriuose nustatyta, kad skundo tyrimas nutraukiamas, jei paaiškėja, jog skundas tuo pačiu klausimu yra išnagrinėtas teisme, Skundo dalies dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Pareiškėjui tinkamų laikymo sąlygų (laikymas su rūkančiu asmeniu), tyrimas nutrauktinas.

**Dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo),
galimai ribojant Pareiškėjo teisę paskambinti**

13. Skunde rašoma, kad ŠTI pareigūnai galimai nepagrįstai riboja Pareiškėjo teisę telefonu bendrauti su artimaisiais.

14. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 7 punktas) nuteistieji, laisvės atėmimo bausmę atliekantys paprastosios grupės sąlygomis, turi teisę du kartus per savaitę paskambinti telefonu. Laisvės atėmimo vietos (nagrinėjamu atveju – ŠTI) pareigūnams tenka pareiga užtikrinti šios nuteistųjų teisės realų įgyvendinimą.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad nuo 2022 m. vasario 14 d. iki 2022 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo teisė paskambinti nebuvo ribojama, t. y., per šį laikotarpį jis trylika kartų naudojosi telefonu. Atkreiptinas dėmesys, kad ŠTI Pareiškėjui buvo užtikrinta ne tik jo įstatyminė teisė du kartus per savaitę pasinaudoti telefonu (šios pažymos 4.5 punktas), bet ir leista paskambinti papildomai, t. y., jis tris kartus per savaitę telefonu bendravo su pasirinktais asmenimis (2022 m. kovo 21, 22, 25 dienomis).

15. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai ribojant Pareiškėjo teisę paskambinti yra nepagrįsta.

**Dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo),
galimai ribojant Pareiškėjo teisę nusipirkti asmeninių daiktų**

16. Skunde rašoma, kad ŠTI pareigūnai galimai nepagrįstai riboja Pareiškėjo teisę nusipirkti asmeninių daiktų (maisto produktų).

17. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 7 punktas) nuteistieji turi teisę pataisos įstaigos parduotuvėje nusipirkti maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiuožinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus teisės aktuose nurodytus daiktus. Nuteistųjų apsipirkimą organizuoja pataisos įstaiga (nagrinėjamu atveju – ŠTI).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad nuo 2022 m. vasario 14 d. iki 2022 m. gegužės 2 d. Pareiškėjo teisė nusipirkti asmeninių daiktų, įskaitant ir maisto produktų, nebuvo ribojama, t. y., per šį laikotarpį jis keturis kartus pirkė asmeninių daiktų ŠTI teritorijoje esančioje parduotuvėje (šios pažymos 4.4 punktas). Duomenų, kad Pareiškėjas būtų kreipęsis į ŠTI pareigūnus ir jam nebūtų sudaryta galimybė nusipirkti maisto produktų, gauta nebuvo.

18. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai ribojant Pareiškėjo teisę nusipirkti asmeninių daiktų yra nepagrįsta.

**Dėl Kalėjų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo),
galimai nepagrįstai dažnai perkeltant Pareiškėją iš vienos pataisos įstaigos į kitą**

19. Pareiškėjas skundžiasi nepagrįstai dažnu jo perkėlimu iš vienos pataisos įstaigos į kitą (šios pažymos 2.1 punktą).

19.1. Dėl Kalėjų departamento direktoriaus 2020 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. NN-86 ir 2020 m. liepos 2 d. nutarimo Nr. NN-116

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2020 m. gegužės 20 d. Pareiškėjas buvo konvojuotas iš Pravieniškių PN-AK į Kauno tardymo izoliatorių dėl dalyvavimo teismo posėdyje; 2020 m. gegužės 25 d. jis iš Kauno tardymo izoliatoriaus konvojuotas į ŠTI pagal Kalėjų departamento direktoriaus 2020 m. gegužės 19 d. nutarimą Nr. NN-86; Pareiškėjas, atlikęs nuobaudą, 2020 m. birželio 15 d. iš ŠTI gražintas atgal į Pravieniškių PN-AK; Pareiškėjas pirmiau nurodyto Kalėjų departamento direktoriaus nutarimo pagrįstumą ir jo įgyvendinimo aplinkybes apskundė Vilniaus apygardos administraciniam teismui; šio teisinio ginčo nagrinėjimas dar nėra baigtas (šios pažymos 5.4 punktą).

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad 2020 m. rugsėjo 8 d. Pareiškėjas iš Pravieniškių PN-AK konvojuotas į Vilniaus pataisos namus pagal Kalėjų departamento direktoriaus 2020 m. liepos 2 d. nutarimą Nr. NN-116; šio nutarimo pagrįstumo ir jo įgyvendinimo aplinkybių klausimas buvo išspręstas Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021 m. kovo 2 d. sprendimu (šios pažymos 5.5 punktą).

Šios aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad Seimo kontrolieriui pateikto Skundo dalis, susijusi su Kalėjų departamento direktoriaus 2020 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. NN-86 ir 2020 m. liepos 2 d. nutarimo Nr. NN-116 atitiktimi teisės aktų reikalavimams ir jų įgyvendinimo teisėtumu bei pagrįstumu, yra nagrinėjama teisme.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 4 punktu ir 4 dalimi, kuriuose nustatyta, kad skundo tyrimas nutraukiamas, jei paaiškėja, jog skundas tuo pačiu klausimu yra nagrinėjamas / išnagrinėtas teisme, Skundo dalies dėl Kalėjų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai dažnai perkeliant Pareiškėją iš vienos pataisos įstaigos į kitą (tiek, kiek tai susiję su Kalėjų departamento direktoriaus 2020 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. NN-86 ir 2020 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. NN-116), tyrimas nutrauktinas.

19.2. Dėl Kalėjų departamento direktoriaus 2021 m. balandžio 20 d. nutarimo Nr. NN-45 ir 2022 m. vasario 14 d. nutarimo Nr. NN-60

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2021 m. balandžio 20 d. buvo priimtas Kalėjų departamento direktoriaus nutarimas Nr. NN-45 perkelti Pareiškėją iš Vilniaus pataisos namų į Pravieniškių PN-AK, nes jo asmeninės savybės ir elgesys (nuolat pažeidžiant nustatytą tvarką) darė neigiamą įtaką kitiems nuteistiesiems, blogino Vilniaus pataisos namų kriminogeninę situaciją. Seimo kontrolieriui kartu su Kalėjų departamento direktoriaus 2021 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr. NN-45 buvo pateikta Vilniaus pataisos namų pareigūnų 2021 m. balandžio 8 d. parengta Pareiškėjo charakteristika Nr. 56-554, patvirtinanti pirmiau nurodytas aplinkybes (šios pažymos 5.2 punktą). Pasak Kalėjų departamento pareigūnų, perkėlimu buvo siekiama užkirsti kelią Pareiškėjo daromiems režimo pažeidimams ir galimiems nusikaltimams (padėti tai pasiekti turėjo Pravieniškių PN-AK įdiegta mobiliojo ryšio aptikimo įranga ir galimybė Pareiškėją laikyti rakinamoje kameroje; šios pažymos 5.1 punktą).

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad 2022 m. vasario 14 d. buvo priimtas Kalėjų departamento direktoriaus nutarimas Nr. NN-60 perkelti Pareiškėją iš Pravieniškių PN-AK į ŠTI, siekiant užtikrinti veiksmingesnę Pareiškėjo priežiūrą ir socialinę reabilitaciją. Seimo kontrolieriui kartu su Kalėjų departamento direktoriaus 2022 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. NN-60 buvo pateikta Pravieniškių PN-AK pareigūnų 2022 m. sausio 27 d. parengta Pareiškėjo charakteristika Nr. 63-285, iš kurios turinio matyti, kad Pravieniškių PN-AK pareigūnams nepavyko užtikrinti veiksmingos Pareiškėjo priežiūros ir socialinės reabilitacijos (šios pažymos 5.3 punktą).

Šios aplinkybės leidžia konstatuoti, kad pirmiau nurodyti sprendimai perkelti Pareiškėją iš vienos įstaigos į kitą buvo priimti vadovaujantis teisės aktuose nustatytais pagrindais (siekiant apriboti jo daromą neigiamą įtaką kitiems nuteistiesiems, palengvinti nuteistojo socialinę reabilitaciją, užtikrinti veiksmingesnę nuteistojo priežiūrą; šios pažymos 7 punktą); juos priėmė tokią teisę turintis subjektas (Kalėjų departamento direktorius; šios pažymos 7, 8 punktai),

laikydamasis BVK ir Apraše nustatytos procedūros (Kalėjimų departamento direktoriaus sprendimai priimti vadovaujantis Pareiškėjo charakteristikomis; šios pažymos 8 punktas).

20. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai dažnai perkeliant Pareiškėją iš vienos pataisos įstaigos į kitą (tiek, kiek tai susiję su Kalėjimų departamento direktoriaus 2021 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr. NN-45 ir 2022 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. NN-60), yra nepagrįsta.

Nepaisant to, kad nagrinėjamu atveju Pareiškėjo perkėlimai iš vienos pataisos įstaigos į kitą atitiko formalius teisėtumo ir pagrįstumo reikalavimus, Seimo kontrolierė laikosi pozicijos, jog nuteistiesiems kylančios problemos, susijusios su veiksminga socialine reabilitacija, priežiūra, vidaus tvarkos taisyklių laikymusi ir kt., turėtų būti sprendžiamos individualiai, kiekvienu konkrečiu atveju nustatant jų kilimo priežastis ir imantis priemonių šias priežastis šalinti. Atkreiptinas pareigūnų dėmesys į tai, kad Pareiškėjo perkėlimu vis į kitas pataisos įstaigas, o ne konkrečių pozityvaus poveikio priemonių jam taikymu, situacija ne tik kad nėra sprendžiama iš esmės, bet ir gali sudaryti prielaidas dar didesnėms problemoms kilti. Dėl šios priežasties teigiamai vertintinos Kalėjimo departamento pareigūnų pastangos susitikti tiek su ŠTI pareigūnais, tiek su Pareiškėju, siekiant išvengti jo perkėlimo į kitus pataisos namus ir išspręsti abiem pusėms kilusias problemas (šios pažymos 5.1 punktas).

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalies dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Pareiškėjui tinkamų laikymo sąlygų (laikymas su rūkančiu asmeniu), tyrimą nutraukti.

22. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai ribojant Pareiškėjo teisę paskambinti at mesti.

23. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl ŠTI pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai ribojant Pareiškėjo teisę nusipirkti asmeninių daiktų at mesti.

24. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalies dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai dažnai perkeliant Pareiškėją iš vienos pataisos įstaigos į kitą (tiek, kiek tai susiję su Kalėjimų departamento direktoriaus 2020 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. NN-86 ir 2020 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. NN-116), tyrimą nutraukti.

25. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Kalėjimų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai dažnai perkeliant Pareiškėją iš vienos pataisos įstaigos į kitą (tiek, kiek tai susiję su Kalėjimų departamento direktoriaus 2021 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr. NN-45 ir 2022 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. NN-60), at mesti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

26. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Kalėjų departamento direktoriui** rekomenduoja tęsti tarpininkavimą tarp ŠTI administracijos ir Pareiškėjo, siekiant išvengti jo perkėlimo į kitus pataisos namus ir išspręsti abiem pusėms kylančias problemas (apie tarpininkavimo rezultatus raštu informuojant Seimo kontrolierę).

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė